

ครูกับอาจารย์เหมือนหรือแตกต่างกันในศตวรรษที่ 21

Teacher and teacher, 21st century

วิวัฒน์ เพชรศรี¹²

บทคัดย่อ

ครูกับอาจารย์ในยุคของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในขณะนี้ บทบาทและหน้าที่ของครูอาจารย์ย่อมเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและยุคสมัย อย่างไรก็ตามสิ่งที่มนุษย์เกิดย่อมผ่านประสบการณ์อันเกิดจากการเรียนรู้และเกิดจากการอบรมสั่งสอนของผู้ที่เรียกตนเองว่าครู นับตั้งแต่ครูคนแรกที่เป็นพ่อแม่ จนมาถึงครูที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้และทักษะ เจตคติต่างๆ จนทำให้คนได้มีอาชีพได้มีความรู้ ได้อ่านออกเขียนได้ คิดเป็น ไม่ถูกหลอกลวงได้ง่าย ซึ่งผู้ที่จะมาเป็นครูอาจารย์นั้นต้องผ่านการเรียนรู้ในศาสตร์การสอนที่ตรงกับสาขาและความถนัด ผ่านกระบวนการขัดเกลาจนเป็นครูที่ดีได้ ซึ่งมีตัวกำกับบทบาทหน้าที่ของครูอาจารย์ในยุคนี้คือสมรรถนะ คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ในยุคนี้ครูอาจารย์ต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัย ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและทันสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนจะทำให้ครูอาจารย์อยู่รอดปลอดภัย

คำสำคัญ : ครูกับอาจารย์, ศตวรรษที่ 21

Abstract

Teachers and teachers in the age of changing situations now. The roles and duties of the teachers change according to time and era. However, what human beings are born through experience arising from learning and through the training of those who call themselves teachers. Since the first teacher who was a parent until it comes to teachers who teach and teach knowledge and skills, attitudes until people have a career and knowledge. Able to read and write, thinking that it is not easily deceived In which those who will become teachers must pass learning in teaching science that matches the field and aptitudes. Through the process of polishing to become a good teacher. Which has directive roles and duties of teachers in this era is competency morality, ethics and professional ethics of teachers. In this era, teachers have to adjust strategies for modern learning management. Keeping up with the changes in technology and changing situations will make teachers safe.

Keywords : Teacher and teacher, 21st century.

¹² ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยราชธานี

บทนำ

ครูคือครูครูคือใครในวันนี้	ใช้อยู่ที่ปริญญามหาศาล
ใช้อยู่ที่เรียกว่าครูอาจารย์	ใช้อยู่ยาวนานสอนนานในโรงเรียน
ครูคือผู้ชี้ทางความคิด	ให้รู้ถุกู้ผิดคิดอ่านเขียน
ให้รู้ทุกขั้วยากรู้พากเพียร	ให้รู้เปลี่ยนแปลงสู้รู้การงาน
ครูคือผู้ยกระดับวิญญาณมนุษย์	ให้สูงสุดกว่าสัตว์เดรัจฉาน
ครูคือผู้สั่งสมอุดมการณ์	มีดวงมัลเพื่อมวลชนใช้ตนเอง
ครูจึงเป็นนักสร้างผู้ใหญ่ยิ่ง	สร้างความจริงสร้างคนกล้าสร้างคนเก่ง
สร้างคนให้เป็นตัวของตัวเอง	ขอมอบเพลงนี้มาบูชาครู

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ เขียนกวีบท “ใครคือครู” ได้อย่างน่าประทับใจ เพราะชี้ให้เห็นว่าค่าของความเป็นครูนั้นอยู่ที่การ “ยกระดับจิตใจ” ให้ศิษย์ มิใช่การสอนให้ศิษย์เป็นเลิศด้านวิชาการ แต่เพียงอย่างเดียว กวีบทนี้เคยใช้ประกอบโฆษณาทางโทรทัศน์ คาดว่าหลายท่านคงผ่านผ่านตามาบ้าง ผู้เขียนกลับมาย้อนนึกว่า ไม่ได้เอ่ยถึงคำว่า “ครู” มานานเท่าไรแล้วจำได้ว่าสมัยเรียนชั้นประถมศึกษา เราเรียกผู้สอนทุกคนว่า “ครู” แต่พอเรียนสูงขึ้นในระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย จากที่เคยเรียกผู้สอนว่า “ครู” ก็เปลี่ยนเป็นเรียกว่า “อาจารย์” เอาเข้าจริงแล้ว ครู และ อาจารย์ แตกต่างกันตรงไหน อย่างไรก็ตาม เรามักรู้สึกว่าคุณค่าของ “ครู” ตกต่ำลงเรื่อยๆ ในสังคมปัจจุบัน ไล่มาตั้งแต่ เป็นสาขาวิชาที่ผู้เรียนมักจะไม่เลือกเป็นอันดับแรกๆ ในการสอบเข้าเรียนต่อ เป็นอาชีพทำยาก ที่คนมักจะไม่นึกถึง รวมไปถึงข่าวคราวที่ครูทำร้ายนักเรียนซึ่งปรากฏผ่านสื่ออยู่บ่อยครั้ง ก็ทำให้ความศรัทธาที่คนทั่วไปมีต่อวิชาชีพครูลดน้อยถอยลง ทั้งที่ “ครู” เป็นอาชีพที่สำคัญมาก เนื่องจากคนเป็นครูต้องอยู่กับเด็กกับเยาวชนผู้ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ อบรม ชัดเกล้า ยกย่องระดับจิตใจให้พวกเขาเหล่านั้นพาตัวเองและสังคมให้อยู่รอดปลอดภัยในกระแสโลกาภิวัตน์

ผู้เขียนเชื่อว่า ในสังคมไทยยังมีครูที่ดีอยู่มาก ไม่เช่นนั้น ประเทศไทยคง “ไปไม่รอด” มานานแล้ว แต่ก็เชื่อว่า ครูที่ไม่ดีก็มีอยู่เช่นกัน เป็นธรรมชาติของทุกสังคม ทุกอาชีพ ที่มีทั้งคนดีและคนไม่ดี แต่เราในฐานะ “ศิษย์” ก็สามารถเลือกได้ว่า เราจะจดจำแบบอย่างความประพฤติ และคำสอนจาก “ครู” แบบไหน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ให้ความหมายของคำว่า “ครู” ไว้ว่า ผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาบาลี สันสกฤต ว่า “คุรุ” ซึ่งหมายถึง หนัก ส่วนคำว่า “อาจารย์” หมายถึง ผู้สั่งสอนวิชาความรู้ หรือคำที่ใช้เรียกนำหน้าชื่อบุคคลเพื่อแสดงความยกย่องว่ามีความรู้ในทางใดทางหนึ่ง มาจากภาษาบาลี สันสกฤตว่า “อาจริย” ซึ่ง จริย หมายถึง ความประพฤติหรือกิจที่ควรประพฤติ

โดยนัยยะ จะเป็น “ครู” หรือ “อาจารย์” จึงไม่ใช่ของง่าย ท่านพุทธทาสภิกขุ เคยกล่าวไว้ว่า คำว่า “ครู” เป็นคำที่สูงมาก เป็นผู้เปิดประตูทางวิญญาณ แล้วก็นำให้เกิดทางวิญญาณไปสู่คุณธรรม เบื้องสูง เป็นเรื่องทางจิตใจโดยเฉพาะ มิได้หมายถึงเรื่องวัตถุ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ยังมีคนที่เปรียบคุณครูเป็นเสมือน เรือจ้าง ที่คอยส่งลูกศิษย์ทั้งหลายไปให้ถึงฝั่งฝันของตนเอง

จากความหมายดังกล่าว การทำหน้าที่แต่เพียงถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ จึงยังไม่เพียงพอที่จะเป็น “ครู” หรือ “อาจารย์” แต่จะต้องประกอบด้วย การทุ่มเทกายใจในการถ่ายทอดความรู้ รวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความประพฤติ

เราทุกคนเกิดมา ล้วนแล้วแต่มีครู ซึ่งครูคู่แรกของเราก็คือ คุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งท่านได้เฝ้าคอยทะนุถนอมเลี้ยงดูเรามาตั้งแต่เรายังไม่เกิด และหลังจากที่เราโตขึ้นอายุครบตามเกณฑ์ในการเข้าโรงเรียนได้ เราก็จะได้พบกับ ครู คนที่สองของเราที่นอกเหนือจากคุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งพวกท่านเหล่านี้ก็เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองของเรา ท่านคอยให้ความรัก ให้ความรู้ ดูแลเอาใจใส่เสมือนเราเป็นลูกแท้ ๆ ของท่าน แต่จะมีครูสักกี่คนที่ชื่อของท่าน คำสอนของท่าน พฤติกรรมของท่าน ยังคง “ชัดเจน” อยู่ในหัวใจอยู่ความทรงจำของเรา โดยที่เรายังคงนึกถึงท่านเสมอ ๆ เมื่อเราได้พบ ได้เจอ คำพูด สถานการณ์ พฤติกรรม คล้าย ๆ กับที่ครูของเราเคยปฏิบัติกับเราในอดีต ครูที่เรายังจำได้ไม่เคยลืม ท่านเป็นครูแบบไหน ท่านพูดแบบไหน ท่านสอนเราแบบไหน ท่านมีพฤติกรรมอย่างไร ท่านมีแววตา และรอยยิ้มแบบไหน และนั่นเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เขียนต้องกลับมานั่งคิดทบทวนว่า เราได้เป็นครูแล้ว เราได้ทำอะไรให้ลูกศิษย์

โดยส่วนตัวแล้วผู้เขียน ก็เป็น ครู เช่นกัน แต่ช่วงที่บรรจุใหม่ๆ เรียกว่า อาจารย์ 1 ระดับ 3 ผู้เขียนได้เริ่มอาชีพอาจารย์ ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง... ตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 2523 ชีวิตเริ่มเข้าใจ และรักอาชีพเกิดความภาคภูมิใจเป็นที่สุด เพราะตอนบรรจุครั้งแรกได้รับหน้าที่จากผู้บริหารโรงเรียน ให้ทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เราเริ่มกังวลเพราะไม่เคยสอนเด็กเล็กๆ เลยตอนออกฝึกสอนก็สอนเด็กระดับมหาวิทยาลัย แต่พอเข้าไปสอนวันแรกเริ่มตื่นเต้นเราจะสอนอะไรเด็กดีนะ ผ่านไป 1 สัปดาห์ ยังคิดไม่ออกจนกระทั่งเริ่มนำองค์ความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมาออกมาใช้ทั้งศาสตร์ การสอน จิตวิทยาศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก เพราะโรงเรียนที่ไปบรรจุครั้งแรกกันดารมาก ไฟฟ้า ไม่มี จะเข้าออกก็ลำบากด้านหนึ่งติดทะเลอีกด้านหนึ่งติดภูเขา ตอนเช้าต้องนั่งรถจากถนนดำ ของชาวบ้านเข้าไปตอนเย็นต้องรอรถของชาวบ้านออก ซึ่งทางเข้าไปโรงเรียนเป็นถนนดินแดงและมีแต่โคลนเวลารถติดล่อมครูต้องลงไปช่วยกันเข็นรถ สอนไปได้สักพักจากการที่นักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ พูดไม่เป็นจนกระทั่งอ่านออก เขียนได้ พูดจาไพเราะขึ้น หัวใจของเราเริ่มพองโตและภูมิใจ เป็นที่สุดว่าไม่น่าเชื่อว่าเราทำได้ สอนได้ สอนเป็น นับรวม ๆ วันเวลา ณ ตอนนี้ก็ร่วม ๆ ประมาณ 40 ปี ผู้เขียนได้เรียนรู้อะไรหลายๆ อย่างที่ตำราไม่เคยสอนให้ผู้เขียนเข้าใจได้ ยกตัวอย่างเช่น

ความหมายของคำว่าจิตวิญญาณของความเป็นครูมันคืออะไร มันเกิดขึ้นได้อย่างไร และมันมาจากไหน ซึ่งผู้เขียนได้ให้คำตอบในนิยามของตนเองไว้แล้ว ซึ่งอ่านได้ที่นี้ เพื่อให้กรอบในการเขียนชัดเจนขึ้น สิ่งผู้เขียนจะถ่ายทอดในวันนี้ ประกอบไปด้วยเรื่องราวคร่าว ๆ ซึ่งทั้งหมดไม่ใช่ความคิดของผู้เขียนคนเดียว แต่มันมาจากการอ่านหนังสือหลายเล่ม และการนำสิ่งที่อ่านไปลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และบางอย่างก็ค้นพบด้วยตนเอง โดยเรื่องที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีดังนี้ สอนโดยไม่ให้รู้ว่าถูกสอน เรียนรู้เด็กผ่านเรียงความ

สอนโดยไม่ให้รู้ว่าถูกสอน สถานการณ์สร้างสติปัญญา สร้างการเรียนรู้ สร้างทัศนคติ ส่งเสริมจินตนาการ นี่คือข้อค้นพบที่อาจจะมีใครค้นพบแล้ว สำหรับคำนี้ แต่ผู้เขียนกล้าพูดได้เลยว่า ทำได้ง่าย ๆ ผู้เขียนใช้คำว่า “ทำ” นั้นหมายถึงการลงมือปฏิบัติ ซึ่งคนละความหมายกับ คำว่า เข้าใจได้แน่นอน มีคำพูดที่บอกว่า “ถ้าทำ ง่ายอย่างพูดก็คงดี” ใช่ครับ การจะลงมือกระทำการสิ่งใดนั้น ต้องมีความทุ่มเทมุ่งมั่นตั้งใจจริง ๆ ถึงจะสามารถทำได้สำเร็จ ยิ่งในยุคเทคโนโลยี สิ่งล่อใจก็ยิ่งมากขึ้นอย่างไม่มีที่ท่าจะลดลง นั้นทำให้เวลาในการทำเรื่องอื่น ๆ ของเราถูกขโมยไป เรื่องการสอนโดยไม่รู้ว่าถูกสอน จากผู้บริหารที่มอบภาระงานให้ทำโดยการได้รับการชี้แนะนิเทศติดตามทำตัวอย่างให้ดูเป็นที่ประจักษ์ว่าต้องทำแบบนี้ จากคำพูดของท่านดิศกุลเราทุกวันนีว่าคุณจะระดับปริญญามาต้องทำได้ทุกอย่างและต้องทำได้ดี คุณเป็นครูคนเดียวที่จบระดับปริญญาตรีคนแรกของโรงเรียน และยังจบทางศาสตร์ของนาฏศิลป์คุณจะมีเทคนิคเก็บเด็กมีกิจกรรมให้เด็กทำสอนโดยการสาธิตเหมือนที่ได้รับมาจากครูนาฏศิลป์ด้วยวิธีการสอนแบบนี้เด็กจะได้ซึมซับความคิด ความรู้และทัศนคติที่ดีให้กับเด็ก ๆ โดยที่เด็กไม่รู้ตัวว่าตนเองกำลังถูกสอน หรือได้เรียนรู้ ประกอบไปด้วย นิทาน คือ นวัตกรรมที่ดีที่สุดที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ผ่านตัวละครในนิทาน ผ่านคำอธิบายสั้น ๆ ผ่านการตั้งคำถาม สอดแทรก และที่สำคัญ คือ เป็นการต่อยอดและการส่งเสริมการคิดและจินตนาการของเด็ก ๆ เป็นอย่างดี สถานการณ์จำลอง คือ อีกหนึ่งนวัตกรรม ที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เป็นอย่างดี แต่จะยิ่งดีกว่านั้นมาก ๆ ถ้าคุณครู ได้เป็นหนึ่งในตัวละครในสถานการณ์จำลองนี้ ซึ่งอาจจะเป็นบทบาทหลัก บทบาทรอง แล้วแต่ครูจะเป็นผู้กำหนดหรือให้เด็กช่วยกำหนดให้ก็ได้(เชื่อเถอะ...พวกเด็ก ๆ ให้เกียรติครูเสมออย่างมาก เราก็แค่อาจจะได้เล่นบท พ่อ ซึ่งเราก็เป็นพ่อคนที่สองของพวกเขาอยู่แล้ว) เราสามารถกำหนดสถานการณ์บทบาทง่าย ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพลง เกม ก็เป็นอีกนวัตกรรมหนึ่งที่น่าสนใจ และปัจจุบันยังมีคลิปวีดีโอที่ครูสามารถนำมาถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้มองเห็นภาพโดยผ่านการแสดงและการกระทำ

ในช่วงโมฆะภาษาไทยผู้เขียนก็ต้องสอนวิชานี้ได้ด้วยต้องทำได้ตอนแรกๆเมื่อเราสนิทสนมกับนักเรียนเขาจะเล่าเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นให้ครูฟังเพราะเชื่อว่าครูต้องรับได้ เช่นเมื่อคืนครูนอนที่บ้านพักได้ยินเสียงปืนพอเช้าเขาก็รีบมาเล่าให้ฟังว่าเกิดอะไรขึ้นในหมู่บ้านเขาเล่าว่า “ครู ครู เมื่อคืนมีคนถูก

ยิงตายที่ชายทะเล เป็น..... แล้วก็เล่าต่อจนคร่อมงเห็นภาพและทำความเข้าใจเลย ต่อมาต้องบอกว่าครูต้องการให้เธอเขียนได้ใหม่เพราะจะได้อ่านของหลายคน โดยผ่านการเขียนเรียงความ ซึ่งนั่นหมายถึง ครูมีโอกาสดูจะได้เรียนรู้เด็กเป็นรายบุคคลว่า พวกเขาชอบ ไม่ชอบอะไร และพวกเขาใช้เวลาว่างทำอะไร มีความฝัน มีความคิดแบบไหน ซึ่งผู้เขียนได้พบหลายอย่าง ๆ ซึ่งนำมาห้ศรัทธาเป็นอย่างมาก เช่น อาชีพที่อยากจะเป็น คำพูดที่ทำให้ร้ายจิตใจจากคนเป็นพ่อแม่ที่ถูกลูกของตนเอง ครูในฝัน ผู้ใหญ่จะเข้าใจเด็กมากขึ้นด้วยวิธีใด ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือ สิ่งที่ครูจะสามารถนำไปประยุกต์สอดแทรกในเนื้อหาวิชา ในกิจกรรม และพวกเด็ก ๆ จะเข้าหาครูมากขึ้นเพื่อมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครู (ถ้าครูเลิกทำตัวเป็นพหูสูต หรือเป็นผู้รู้ ครูจะได้เรียนรู้อะไรจากเด็กอีกเยอะ) มีคำกล่าวจากเด็กที่ว่า “ครูครับ ครูจะให้ผมเป็นอย่างที่ครูบอกครูสอน หรือ ครูจะให้ผมเป็นอย่างที่ครูทำให้ผมดู” เด็ก ๆ ซึมซับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ง่าย เพราะส่วนใหญ่แล้วพวกเขายังไม่สามารถที่จะเลือกรับ หรือไม่รับ คำพูดหรือภาษาต่าง ๆ ที่พวกเขาได้พบเจอ บางทีเขาคิดว่ามันเป็นเรื่องปกติ ธรรมดา เพราะ พ่อ แม่ พี่ น้อง พูดกันเป็นประจำ แต่เมื่อมาอยู่ในสังคมอื่นแล้วเขาจะปรับตัวไม่ได้หรือปรับตัวได้ค่อนข้างยาก นี่ก็นับเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่คุณครู และพ่อแม่ผู้ปกครองต้องช่วยกันอย่างจริงจัง อย่าลืมนะครับว่า... เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ที่จะสร้างสังคม สร้างโลกแทนพวกเราในอนาคตอันใกล้

สิ่งที่สำคัญของผู้ที่เป็นครูจิตใจสำคัญว่าสติปัญญา ใจดีใจโง่ ใจดีใจเลื้อขอ ใจดำ ใจห้อย ใจเหียน ได้ยินนามสกุลนี้ทั้งตระกูล โง่เหมือน..... คำเหล่านี้ คือ คำที่น่ารังเกียจที่สุดที่คนเป็นครูไม่ควรจะหลุดปากออกมา ทั้งตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ ถ้าครูควบคุมอารมณ์ตัวเองยังไม่ได้ แล้วจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้อย่างไร เด็กทุกคนเกิดมาด้วยความแตกต่างกันอย่างแน่นอน ไม่มีทางจะเหมือนกันได้แม้กระทั่งฝาแฝดก็ตาม เด็กจะไม่เรียนรู้อะไรจากครูคนนั้นเลย ถ้าครูชอบพูดคำหยาบ ดูถูกร่างกาย ดูถูกสติปัญญา ดูถูกปมด้อย หรือตั้งฉายาเพี้ยน ๆ ให้พวกเขา บางทีครูอาจเห็นเป็นเรื่องตลกหรือสร้างรอยยิ้มให้นักเรียนในห้องได้ แต่นั่นคือ ตลกร้ายที่ทำให้ร้ายจิตใจดวงน้อย ๆ ของเด็กคนนั้น โดยที่ครูไม่รู้ตัว มันจะดังก้องในหูของเด็กตลอดชีวิตของเขา ว่าเขามันโง่ ไม่ฉลาด ไม่มีทางพัฒนาได้ การให้เกียรติเด็กไม่ใช่เรื่องเสียหาย เมื่อเด็กรับรู้ว่าคุณรักเขาให้เกียรติเขา พวกเขาก็จะรักและพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้รับพระราชทานแก่ครูอาวุโสในโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเข็มเครื่องหมายเชิดชูเกียรติผู้มีข้อความที่เกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีไว้ตอนหนึ่งว่า "ครูที่แท้ นั้น ต้องเป็นผู้กระทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยันและอุตสาหะพากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่น อุดมถ้อยและอดทน ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติของตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนอันดีงาม ต้องปลื้มใจปลื้มใจออกจากความสบาย และความสนุกรื่นเริงที่ไม่ควรแก่เกียรติภูมิ ต้องตั้งใจให้มั่นคงและแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ

ต้องเมตตาหวังดี ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจคติ ต้องอบรมปัญญา ให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้นทั้งในด้านวิทยาการและความรู้ในเหตุผล คำว่า “ครู” ในแต่ละภาคจะเรียกไปต่างกัน เช่น “ครู” “ปู่ครู” “ตุ้ครู” และ “ครูบา” ในสมัยโบราณ หมายถึง พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่สอนกุลบุตรทุกระดับอายุ ตั้งแต่วัยเด็ก จนถึงวัยรุ่น สอนทั้งด้านอักษรวิธี ทั้งภาษาไทย และภาษาบาลี สอนให้เป็นคนดีมีวิชาชีพ ตลอดจนความรู้ทางพระพุทธศาสนา แม้เมื่อศิษย์มีอายุครบบวชแล้ว ก็ยังคงศึกษาในวัดหรือสำนักนั้น ๆ ต่อไป จนมีความรู้ความชำนาญ สามารถถ่ายทอดวิชาที่ได้รับการสั่งสอนฝึกฝนจากครูบาของตนให้แก่ศิษย์รุ่นหลังของสำนักต่อไป หรืออาจลาไปแสวงหาความรู้ความชำนาญต่อจากพระสงฆ์หรือครูบา หรือตุ้ครู ณ สำนักอื่น เมื่อเชี่ยวชาญแล้วก็กลับมาช่วยสอนในสำนักเดิมของตน จนเป็นครูบาสืบทอดต่อไป

จากตัวอย่างความหมายของครูข้างต้น จะเห็นว่า ครูต้องเป็นคนที่มีทั้งความรู้และความประพฤติที่ดี กอปรด้วยความเมตตากรุณาต่อศิษย์ คงไม่เกินความจริงที่จะกล่าวว่า ครูเป็นบุคคล “ไตรภาคี” คือ มาจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความรู้ดี 2) ความประพฤติดี และ 3) มีคุณธรรม (เมตตากรุณา) หากขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งจะไม่สามารถเป็นครูที่ดีได้ องค์ประกอบ 3 ประการนี้ เป็นหลักความจริงที่น่าพิจารณาอย่างยิ่งสำหรับผู้มีหน้าที่เป็นครู เพราะผู้ที่มีองค์ประกอบทั้งสามนี้ และพัฒนาถึงขั้นสูงสุด จะอยู่ในฐานะเป็นยอดครู หรือบรมครู เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงได้รับการขนานพระนามว่า “บรมครู” เพราะพระองค์ ทรงมีองค์ประกอบ 3 ประการนี้ที่พัฒนาถึงขั้นสูงสุดแล้ว คือ ทรงมีพุทธคุณ 3 ประการ คือ 1. พระปัญญาคุณ (ความรู้) 2. พระวิสุทธิคุณ (ความบริสุทธิ์, ความประพฤติดี) 3. พระกรุณาคุณ (ความสงสาร, ทนไม่ได้ที่จะไม่ช่วยเหลือคนอื่น) ความหมายของครู ตามรูปแบบ ความหมายของครูดังกล่าวข้างต้นเป็นความหมายตามเนื้อความหรือเนื้อแท้ของครู กล่าวคือ ผู้ที่เป็นครูควรมีภาวะดังกล่าวอันได้แก่ ความรู้ ความประพฤติ และคุณธรรม ไม่ว่าครูนั้นจะอยู่ ณ ที่ใด หน่วยงานไหนก็ตาม อย่างไรก็ตาม ยังมีความหมายของครูอีกอย่างหนึ่งที่กำหนดโดยกฎหมาย ให้เป็นรูปแบบ แบ่งเป็นชั้นหรือระดับ สูงต่ำแตกต่างกัน และอาจเกิดสิ่งที่เรียกว่าเกียรติ หรือศักดิ์ศรี แทรกซ้อนอยู่ในรูปแบบนั้นด้วย ซึ่งบางทีอาจปิดกั้นไม่ให้มองเห็นความหมายตามเนื้อแท้ก็ได้ ความหมายของครูโดยกฎหมายนี้อาจเรียกว่า “ความหมายของครูตามรูปแบบ” แต่มันเป็นความหมายไม่แน่นอนตลอดไป อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ใน เมื่อใดกฎหมายกำหนดขึ้นมาใหม่ ก็อาจจะเปลี่ยนไปใหม่ได้ตามรูปแบบนั้น ๆ ความหมายของครูตามรูปแบบนั้นจะเห็นได้จากกฎหมายบางฉบับ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 กำหนดรูปแบบของครูโดยเรียกว่า “ข้าราชการครู” ซึ่งมี 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอนในหน่วยงานการศึกษา 2. กลุ่มที่มีหน้าที่บริหารและให้การศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษา 3. กลุ่มที่มีหน้าที่เกี่ยวกับให้การศึกษาที่ไม่สังกัดโรงเรียน วิทยาลัย หรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของ

วารสารวิชาการ วิทยาลัยสารพัดช่างนครหลวง
ACADEMIC JOURNAL OF NAKORNLUANG POLYTECHNIC COLLEGE

กระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะกลุ่มที่ 1 ซึ่งทำหน้าที่สอนเป็นหลัก มีการแบ่งตำแหน่งเป็นระดับต่าง ๆ ไปจากล่างไปสูง คือ - ครู 1 - ครู 2 - อาจารย์ 1 - อาจารย์ 2 - อาจารย์ 3 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ - รองศาสตราจารย์ - ศาสตราจารย์ บางตำแหน่งก็กำหนดให้มีได้เฉพาะในบางหน่วยงาน คือตั้งแต่ ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ถึงศาสตราจารย์ จะมีได้เฉพาะหน่วยงานที่มีการสอนถึงระดับปริญญาตรี เท่านั้น ความหมายของครูตามรูปแบบอาจมีส่วนกระทบในทางลบต่อความหมายของครูตาม เนื้อแท้ ก็ได้ และคำว่า “ครู” อาจจะค่อย ๆ เลื่อนหายไปจากความสนใจของสังคมโดยอาจ ถูกมองว่าไม่เหมาะสมกับยุคสมัย เช่นที่เรียกว่า “ครู” ก็เรียกว่า “อาจารย์” หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือคำอื่น ๆ อาจจะเป็นใครก็ได้ที่สามารถทำหน้าที่สอนได้ จนที่สุดแม้แต่ เครื่องเทคโนโลยีก็อาจเป็นครูได้ เพราะสามารถทำหน้าที่สอนให้เกิดความรู้ได้ ดังนั้นองค์ประกอบแห่งความเป็นครูที่กล่าวข้างต้น คือ ความรู้ ความประพฤติและคุณธรรม อาจเหลือเฉพาะองค์ประกอบเดียวคือ ความรู้เท่านั้นก็เป็นไปได้

แนวคิด และทฤษฎี

ในยุคศตวรรษที่ 21 เรามักได้ยินคำว่า “สมรรถนะ” ที่เกี่ยวข้องกับครู อาจารย์กัน หลากหลายหน่วยงานและหลากหลายบทบาทหน้าที่ ซึ่งจะขอกล่าวให้เข้าใจดังนี้

ความหมายของสมรรถนะ

“สมรรถนะ” หรือ “ขีดความสามารถ” สำหรับการให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะตามแนวคิดที่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด คือ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) ให้ความหมาย สมรรถนะ หมายถึงคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงาน อื่นๆ ในองค์การกล่าวคือการที่บุคคลจะแสดงสมรรถนะใดสมรรถนะหนึ่งได้มักจะต้องมีองค์ประกอบ ของความรู้ทักษะ/ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ตัวอย่างเช่นสมรรถนะการบริหารที่ดีซึ่งอธิบาย ว่า “สามารถให้บริการที่ผู้รับบริการต้องการได้” หากขาดองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ ความรู้ในงานหรือ ทักษะที่เกี่ยวข้องเช่นอาจต้องหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์และคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นคนใจเย็น อุดหนุนชอบช่วยเหลือผู้อื่นแล้วบุคคลก็ไม่อาจจะแสดงสมรรถนะของการบริการที่ดีด้วยการให้บริการ ที่ผู้รับบริการต้องการได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง “สมรรถนะ” ก็คือคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมเป็นพฤติกรรม ที่องค์การต้องการจากข้าราชการเพราะเชื่อว่าหากข้าราชการมีพฤติกรรมการทำงานในแบบที่องค์การ กำหนดแล้วจะส่งผลให้ข้าราชการผู้นั้น มีผลการปฏิบัติงานดีและส่งผลให้องค์การบรรลุเป้าประสงค์ ที่ต้องการไว้ ตัวอย่าง เช่นการกำหนดสมรรถนะการบริหารที่ดีเพราะหน้าที่หลักของข้าราชการ คือ การให้บริการแก่ประชาชนทำให้หน่วยงานของรัฐบรรลุวัตถุประสงค์คือการทำให้เกิด ประโยชน์สุขแก่ประชาชน

รัศมี สีหะนันท์ (2551) ได้ให้ความหมาย สมรรถนะ หมายถึงทักษะความรู้ คุณลักษณะในด้านต่างๆ ที่บุคคลจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่จะส่งผลถึงความสำเร็จในงานหรือประสิทธิภาพมากหรือน้อยของงานนั้นๆ

นพดลย์ เพชระ (2552) ได้สรุปความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีผลทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนได้ดีส่งผลให้องค์กรพัฒนาขึ้น

นันทิยา ชัยชนะเลิศ (2552) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็น เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ดังนั้น สมรรถนะเป็นเป็นเครื่องชี้วัดความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานต่างกัน เมื่อพิจารณาจากความหมายของนักวิชาการต่างๆ ดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะ หรือคุณลักษณะที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบเพื่อให้การขับเคลื่อนขององค์การดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

คงสรุปได้ว่า สมรรถนะ นั้นเป็นความรู้ ความสามารถทักษะ และเจตคติของแต่ละบุคคลที่จำเป็นต้องทำหน้าที่ของตนเองให้เต็มกำลังเต็มความสามารถและเต็มใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์การ ซึ่งคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่า เพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ

สมรรถนะครู

สมรรถนะของครู (ID-Plan) สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลหรือเป็นไปตามเกณฑ์ หรือการมีผลงานที่โดดเด่นกว่าในการทำงานหรือสถานการณ์นั้น สมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teachers and personals competency) หมายถึง พฤติกรรมซึ่งเกิดจากการรวมความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ (Character) ทักษะ (Attitude) และแรงจูงใจ (Motivation) ของบุคคล และส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่น

สมรรถนะ มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ความรู้ (Knowledge)
2. ทักษะ (Skills)
3. คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes)

สมรรถนะครูประกอบด้วย สมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงาน ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5สมรรถนะ คือ

1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation) หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 การบริการที่ดี (Service Mind) หมายถึง ความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการ และการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

1.3 การพัฒนาตนเอง (Self- Development) หมายถึง การศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนางาน

1.4 การทำงานเป็นทีม (Team Work) หมายถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำ หรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรงสัมพันธ์ภาพของสมาชิกตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.5 จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Teacher's Ethics and Integrity) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และสังคม เพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู

2. สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ คือ

2.1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) หมายถึง ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและการวัด ประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.2 การพัฒนาผู้เรียน (Student Development) หมายถึง ความสามารถในการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

2.3 การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนรู้การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา การกำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน

2.4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis & Synthesis & Classroom Research) หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจ แยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวม ประมวลหาข้อสรุปอย่างมีระบบและนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์องค์กรหรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

2.5 ภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครู ที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษาก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

2.6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relationship & Collaborative – Building for Learning Management) หมายถึง การประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

สำหรับอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาก็มีสมรรถนะเช่นเดียวกันโดยอาจารย์ให้มีสมรรถนะและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน มี 3 องค์ประกอบ คือ ด้านองค์ความรู้ (Knowledge) ด้านสมรรถนะ (Competencies) ด้านค่านิยม (Values) กำหนดเป็นมาตรฐานอาจารย์ 3 องค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 1 องค์ความรู้(Knowledge) มี 2 มิติ **ต้องรู้ในสิ่งที่ถูกต้องคือ** 1.1 ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชา 1.2 ความรู้ในศาสตร์การสอนและการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะ (Competencies) มี 4 มิติ **ต้องทำในสิ่งที่ถูกต้อง คือ** 2.1 ออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 2.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.3 เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน 2.4 วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 3 ค่านิยม มี 2 มิติ **ต้องสร้างคุณค่าความเป็นอาจารย์มืออาชีพ คือ** 3.1 คุณค่าในการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 3.2 อารมณ์เชิงจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอาจารย์

มีใครบางคนถามผู้เขียนว่า ครูมีจรรยาบรรณของครู แล้วอาจารย์มหาวิทยาลัยละ มีจรรยาบรรณกำหนดไว้หรือไม่ ผู้เขียนรีบตอบทันทีโดยไม่ต้องคิดว่า มีสิ แพทย์มีจรรยาบรรณของ

วารสารวิชาการ วิทยาลัยสารพัดช่างนครหลวง
ACADEMIC JOURNAL OF NAKORNLUANG POLYTECHNIC COLLEGE

แพทย์ หนายความ ผู้พิพากษา วิศวกร ทุกๆ วิชาชีพต้องมีจรรยาบรรณทั้งนั้น วันนี้ จึงขออนุญาตเขียนถึง จรรยาบรรณของอาจารย์มหาวิทยาลัย เพื่อแลกเปลี่ยนกับเพื่อนร่วมวิชาชีพอื่นๆ และคอยเตือนใจตนเองจรรยาบรรณวิชาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัย สืบเนื่องจากการประชุมสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ในการประชุมครั้งที่ 2/2543 วันที่ 18 มีนาคม 2543 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี ได้มีการกำหนดจรรยาบรรณของอาจารย์มหาวิทยาลัยไว้ดังต่อไปนี้

1. อาจารย์พึงดำรงให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ทั้งด้านส่วนตัวและการทำงาน
2. อาจารย์พึงสอนศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ช่วยเหลือและปฏิบัติต่อศิษย์อย่างมีเมตตาและเป็นธรรม
3. อาจารย์พึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต
4. อาจารย์พึงปฏิบัติงานโดยมีเสรีภาพทางวิชาการ ไม่ถูกครอบงำ ด้วยอิทธิพลหรือประโยชน์ใด
5. อาจารย์พึงหมั่นศึกษาค้นคว้า ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ ให้ทันสมัยต่อเนื่องตลอดเวลา
6. อาจารย์พึงเป็นนักวิจัยที่มีจรรยาบรรณนักวิจัยตามข้อกำหนดของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
7. อาจารย์พึงปฏิบัติตนต่อเพื่อนร่วมงานเยี่ยงกัลยาณมิตร ช่วยเหลือ ส่งเสริม เกื้อกูลซึ่งกันและกัน
8. อาจารย์พึงสร้างและส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะและมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย
9. อาจารย์พึงปฏิบัติตนด้วยความรับผิดชอบต่อผู้อื่น สังคมและประเทศชาติ

อาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นบุคคลที่สังคมให้เกียรติ ยกย่องและยอมรับในคุณวุฒิ อย่างน้อยระบบการคัดเลือกคนมีความรู้ ความสามารถในแต่ละศาสตร์ แต่ละสาขาวิชาที่ใช้ระบบคุณวุฒิ คุณธรรม มิได้มาเพราะระบบอุปถัมภ์ ย่อมเป็นความสง่างามของนักวิชาการ จึงได้รับความศรัทธาจากสังคมเป็นเบื้องต้น ยิ่งประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ เสียสละท้อนจากปากต่อปากย่อมขจรขจายต่อๆ กันไป เป็นต้น ทุนความดีที่สังคมมอบให้ ดังนั้น ไม่มีสิทธิที่จะทำชั่ว เพราะแม้เพียงแต่คิดคุณก็ผิดจรรยาบรรณ ถึงไม่มีใครรู้ ไม่มีใครเห็น แต่คุณนั้นแหละที่รู้อยู่แก่ใจ จรรยาบรรณจึงมีคุณค่าเมื่อผู้ดำรงนำไปสู่การปฏิบัติ และเป็นเกราะหุ้มไม่ให้ไกลไปสู่ทางแห่งความเสื่อม สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

สมรรถนะทักษะและบทบาทของครูอาจารย์ไทยในยุคศตวรรษที่ 21 และในสถานการณ์ โควิด 19

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วทั้งด้านการแพทย์ การเกษตร อุตสาหกรรม เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร คือ การเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง จากเดิมสังคมไทยเป็นสังคมแบบเรียบง่าย มีวิถีชีวิตที่แตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างชนบทและในเมือง อันเนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจ แต่ทุกวันนี้กลายเป็นสังคมแห่งการแก่งแย่งแข่งขัน เน้นความสะดวกสบาย และรวดเร็ว มีการรับข้อมูลข่าวสารจากหลากหลายช่องทาง และมีการส่งต่อแบ่งปันข้อมูลกันผ่านช่องทางที่หลากหลายจนกลายเป็นสังคมนิยมข้อมูล สิ่งเหล่านี้ทำให้ความแตกต่างระหว่างชนบทและเมืองน้อยลง ซึ่งน่าจะเป็นผลดีกลับส่งผลทางลบต่อสังคมของประเทศโดยภาพรวม และยิ่งในสถานการณ์ของโรคระบาดทั่วโลกที่เรียกว่า “โควิด 19” ทำให้บทบาทและหน้าการจัดการเรียนรู้ของครูอาจารย์ต้องเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมของคนไทยเปลี่ยนจากการดำรงชีวิตแบบเดิม เน้นการนำเสนอและสร้างข้อมูลข่าวสารเพื่อแบ่งปันกันผ่านโลกออนไลน์ทั้งเฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) อินสตาแกรม (Instagram) เป็นต้น ทำให้สังคมเสมือน มีความสำคัญกับคนไทยมากกว่าสังคมที่แท้จริง คนส่วนใหญ่ยึดติดกับการติดตามข้อมูลทางออนไลน์มากกว่าจะเสียเวลานั่งอ่านหนังสือ สนใจฟังความรู้ หรือเลือกใช้ข้อมูลที่มีคนอื่นวิเคราะห์ สังเคราะห์มาให้แล้วมากกว่าการมานั่งวิเคราะห์ สังเคราะห์เอง ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นมีทั้งถูกและผิด วัฒนธรรมการแบ่งปันข้อมูลผ่านทางออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารมากมายมหาศาลโดยไม่มีการไตร่ตรองหรือกลั่นกรองข้อมูลนั้นก่อนนำไปใช้ทำให้เกิดอันตรายและเกิดผลกระทบอันร้ายแรงต่อสังคมและผู้คนที่เกี่ยวข้องตามมา จากวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลต่อวัฒนธรรมการเรียนการสอนก็เปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน ผู้เรียนยุคใหม่ไม่ชอบเรียนในห้องเรียนที่มีครูคอยจ้ำจี้จ้ำไช ไม่ชอบวิธีการเรียนแบบเดิม ๆ ไม่ชอบนั่งฟังครูสอนเพียงอย่างเดียว เพราะผู้เรียนคิดว่าตนเองสามารถค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ ได้เพียงแค่อินเทอร์เน็ตก็ได้รับความรู้มากมาย แต่การได้มาซึ่งข้อมูลเหล่านั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ สังเคราะห์ว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อตนเองอย่างแท้จริง มิใช่ค้นหาและทำการคัดลอกมาใช้ทันที แต่จากเสียงสะท้อนมากมายจากครูผู้สอน พบว่า ผู้เรียนใช้วิธีการค้นหาและคัดลอกงานหรือข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมาจัดทำรายงานส่ง ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิงมากกว่าการเรียนรู้ เป็นต้น จากการเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดมาจากความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้นักการศึกษาหันมาให้ความสนใจและได้กำหนดทักษะของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ดังนี้

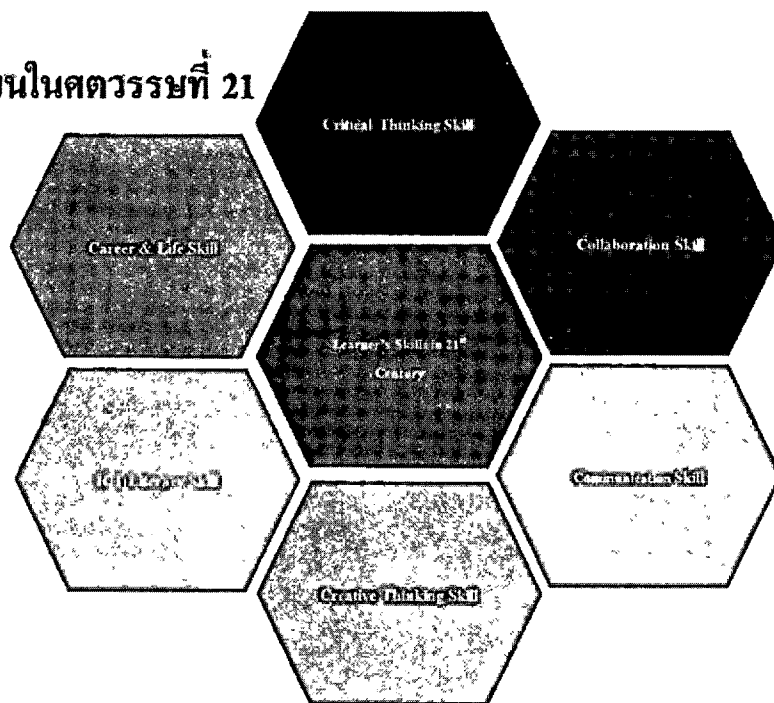

1. ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ สามารถประเมินผลและประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศและความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล
2. ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration Skill) ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความเป็นผู้นำ เป็นผู้ตาม สามารถแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ทำให้งานของส่วนรวมประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับเพื่อน ครูผู้สอน และบุคคล อื่น ๆ ในการทำงานร่วมกัน การสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดเห็นระหว่างกันได้ รวมถึงสามารถอธิบาย และนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้ผู้อื่นรับรู้โดยใช้ภาษาที่ถูกต้องและสื่อสารได้อย่างชัดเจน เข้าใจได้ง่าย
4. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ในการเรียนรู้ การประยุกต์ความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงสามารถสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ เทคนิค วิธีการ และ/หรือกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้
5. ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Digital Skill) ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการค้นคว้า การเรียนรู้ การแลกเปลี่ยน และการแบ่งปันความรู้ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถคัดกรองข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินข้อมูลได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีจริยธรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่ทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
6. ทักษะทางอาชีพและการใช้ชีวิต (Career Skill & Life Skill) ได้แก่ รู้จักปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงทั้งบทบาทหน้าที่ บริบท สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่ได้รับ มีความยืดหยุ่นในการทำงานและการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นผู้นำ มีความเป็นตัวของตัวเองที่มีศักยภาพและความสามารถหลากหลาย สามารถทำงานได้หลายหน้าที่ และจัดสรรแบ่งเวลาได้เหมาะสมระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิต รวมถึงสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ในที่ทำงานและในการใช้ชีวิตได้อย่างมีเหตุมีผล ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีภาวะผู้นำ และมีความรับผิดชอบ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม จรรยา และยึดถือจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนอย่างเคร่งครัด

สรุปทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 1 ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การจะพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพหรือมีทักษะทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้น ครูอาจารย์ คือผู้ที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวก คอยชี้แนะแนวทาง คอยเป็นที่ปรึกษา ผลักดันและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพจนกระทั่งสามารถแสดงศักยภาพต่าง ๆ ออกมาได้อย่างครบถ้วน และครูผู้สอนที่ดีต้องมีลักษณะและมีสมรรถนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติของตนเองมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดี ที่พร้อมจะออกไปประกอบอาชีพและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ในที่สุด

สำหรับยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศหลากหลาย ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีทักษะสำคัญสำหรับยุคนี้ที่เรียกว่า C-Teacher (ถนอมพร เลหาจรัสแสง ,2546) ซึ่งได้แก่

1. Content: ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี เพราะหากผู้สอนไม่เชี่ยวชาญในเรื่องที่สอนหรือถ่ายทอด ก็ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมาย
2. Computer (ICT) Integration: ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจ

ให้แก่ผู้เรียน ยิ่งถ้าได้ผ่านการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพจะยิ่งช่วยส่งเสริมทักษะที่ต้องการได้เป็น อย่างดี

3. Constructionist: ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้เองจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับ และได้จากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ โดยครูสามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้และสร้างสรรค์ชิ้นงานต่าง ๆ ผ่านการประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากในชั้นเรียนและจากการศึกษาด้วยตนเอง

4. Connectivity: ผู้สอนต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้สอนในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและสถานศึกษากับชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน

5. Collaboration: ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสารสนเทศระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต

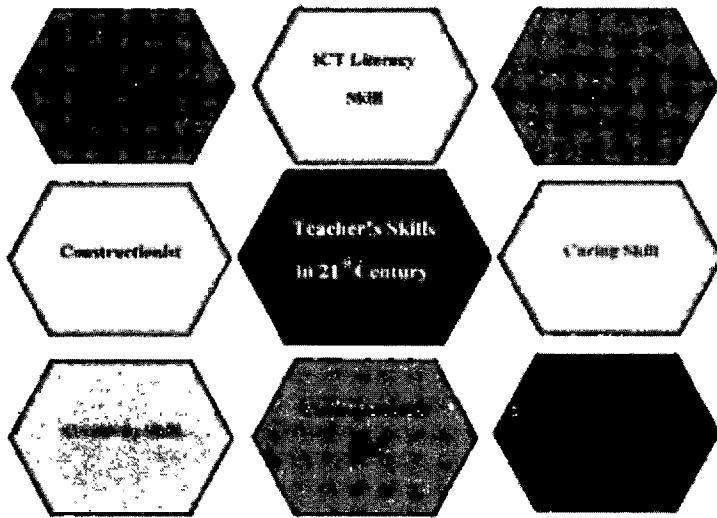
6. Communication: ผู้สอนมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ การนำเสนอสื่อ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมนำไปสู่ความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

7. Creativity: ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย แปลกใหม่จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ผู้สอนต้องเป็นมากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงเพียงอย่างเดียว

8. Caring: ผู้สอนต้องมีจิตใจต่อผู้เรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อใจส่งผลต่อการจัดสภาพการเรียนรู้ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่ผู้เรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้และจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

วารสารวิชาการ วิทยาลัยสารพัดช่างนครหลวง
ACADEMIC JOURNAL OF NAKORNLUANG POLYTECHNIC COLLEGE

ภาพที่ 2 ทักษะของครูในศตวรรษที่ 21

นอกจากนี้จากการที่ครูได้มอบหมายภาระงานให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสรุปถึงครูกับการสอนในศตวรรษที่ 21 ไว้ 8 ประการ สำหรับครูผู้สอนได้ดีมาก ดังภาพ

ภาพที่ 3 ครูกับกระบวนการสอนในศตวรรษที่ 21

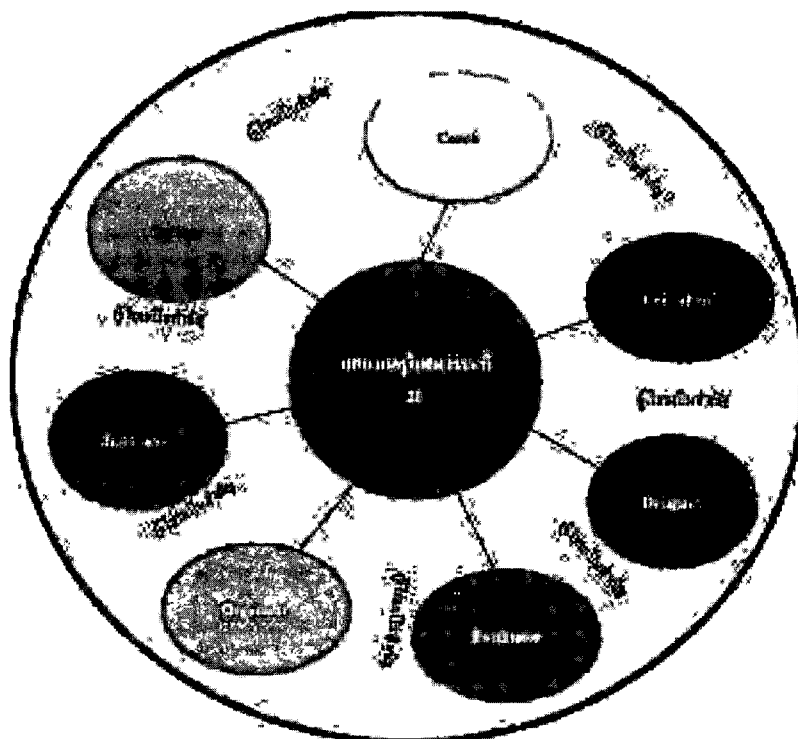

ทั้งนี้การที่ผู้สอนมีทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ได้องค์ประกอบสำคัญที่ผู้สอนควรต้องมีในฐานะครู จำเป็นต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้จึงจะสามารถพัฒนาทักษะของตนเอง และผู้เรียนไปยังจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้

1. มีความรอบรู้มากขึ้นทั้งในสาขาที่สอนและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. มีความเป็นมืออาชีพ
3. มีความสามารถและศักยภาพสูง
4. เป็นผู้เตรียมความพร้อมให้นักเรียนในการเข้าสู่โลกของการทำงานในศตวรรษที่ 21
5. มีความรักในอาชีพ
6. มีชีวิตที่เรียบง่าย
7. มีนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุผลทางการเรียนรู้ที่ต้องการ

ดังนั้นในความเป็นครูมิใช่เรื่องง่ายเลยที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ผู้เรียนต้องการ ครูในฐานะผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะเดียวกัน ต้องไม่ลืมว่าครูเองก็เป็นผู้มีความสำคัญในบทบาทที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะและมีเจตคติที่ดีในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุปัจจัยทางสังคม เทคโนโลยีและการสื่อสารที่

เปลี่ยนแปลงไปทำให้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นพัฒนาผู้เรียนให้ทันกับยุคสมัย ทันกับปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยการใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้รับการพัฒนามาจากห้องเรียนและนอกห้องเรียนโดยมีครูทำหน้าที่ตามบทบาทต่างๆ อย่างเต็มเปี่ยมด้วยประสิทธิภาพ

ภาพที่ 4 บทบาทของครูในศตวรรษที่ 21

บทสรุป

ครูกับอาจารย์เหมือนหรือแตกต่างกันในศตวรรษที่ 21 ในมุมมองเห็นว่าได้มีความแตกต่างกันในด้านคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ สมรรถนะ บทบาทและหน้าที่ของการเป็นครู อาจารย์ เพียงแต่ตำแหน่งและชื่อที่เรียกต่างกันในสถานที่ที่ทำงานเพราะครูจะทำงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนอาจารย์จะทำงานในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อย่างไรก็ตามขอนี้ถึงบทบาทหน้าที่ที่ครูผู้สอนได้อบรมสั่งสอนให้ผู้เขียนได้มีองค์ความรู้ด้วยบทเพลงพระคุณที่สาม ของศิลปิน สุเทพ

โชคสกุล ที่ว่า

ครูบาอาจารย์ที่ท่านประธานความรู้มาให้	อบรมจิตใจให้รู้ผิดชอบชั่วดี
ก่อนจะนอนสวดมนต์อ่อนนวยททุกที	ขอกุศลบุญบารมีส่งเสริมครูนี้ให้ร่มเย็น
ครูมีบุญคุณจะต้องเทิดทูนเอาไว้เหนือเกล้า	ท่านสั่งสอนเราอบรมให้เราไม่เวียน
ท่านอุทิศไม่คิดถึงความยากเย็น	สอนจนรู้จัดเจนเฝ้าแน่นเฝ้าแะมิได้อำพราง
พระคุณที่สามงดงามแจ่มใส	แต่ว่าใครหนอใครเปรียบเปรยครูไว้ว่าเป็นเรือจ้าง
ถ้าหากจะคิดยิ่งคิดยิ่งเห็นว่าผิดทาง	มีใครไหนบ้างแนะนำแนวทางอย่างครู

วารสารวิชาการ วิทยาลัยสารพัดช่างนครหลวง
ACADEMIC JOURNAL OF NAKORNLUANG POLYTECHNIC COLLEGE

บุญเคยทำมาตั้งแต่ปางใดๆ เรายกให้ท่าน ตั้งใจกราบกรานเคารพคุณท่านกตัญญู
โรคและภัยอย่ามาแผ้วพานคุณครู ขอกุศลผลบุญค้าชูให้ครูมีสุขชั่ววันรันดร

เอกสารอ้างอิง

- ถนอมพร เลาทจรัสแสง. การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า: ตอนรูปแบบและทฤษฎี การเรียนรู้อนาคต. [อินเทอร์เน็ต]. ม.ป.ป. [เข้าถึงเมื่อ 15 พ.ค.2564]. เข้าถึงได้จาก <http://thanompo.edu.cmu.ac.th /load/journal/50-51/next-generation %20of%20learning.pdf>
- นพดลย์ เพชระ. (2553). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม AIC โรงเรียนวัดโคกทราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. การศึกษาอิสระ คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารนวัตกรรมการพัฒนา. มหาวิทยาลัย ราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- นันทิยา ชัยชนะเลิศ. (2552). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการทำวิจัยในชั้นเรียนของ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 4. วิทยานิพนธ์คุรุศาสตร์ มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผล การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.